

Artikkel ilmub sarjas «PRIA 20 aastat», mis tutvustab Eesti põllumeestele väga olulise toetusorganisatsiooni igapäevatööd, seal töötavaid inimesi ja PRIA toetuste väljaandmise süsteemi.

Põllumajandusloomade register saab täna kahekümne aastaseks

1. oktoobril 2000. aastal, mil peaminister oli teist korda Mart Laar ning põllumajandusminister Ivari Padar, sai alguse Eesti põllumajandusloomade register. Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti (PRIA) haldusalas olevasse registrisse kuuluvad kõik Eesti põllumajandusloomad alates veise- ja seakarjadest kuni üksikute kanade ja mesilasperedeni.

Inimestele võib huvi pakkuda, mitu lamast või mitu lehma on hetkel Eestis. Seda saab PRIA käest küsida, aga see pole ainus teema, millega põllumajandusloomade register tegeleb.

PRIA registre osakonna juhataja Kiido Levini sõnul on registri töö aastate jooksul palju muutunud. Alguses tegeleti põhiliselt dokumentide registreerimise, loomapidajate saadetud andmete sisestamise ja kontrollimisega, näpuga paberil järje ajamise ning numbrite ajakohastamisega. Aastal 2006 jõuti esimeste e-teenusteni ning alates sellest muutus töö registris kardinaalselt. «Meie töö on muutunud väga IT-põhiseks, mis on suurepärane, sest varem tegime topelttööd ning ka kliendid kulusid palju aega registrile andmete esitamisele. Aga loomapidaja töö ei ole PRIA-le andmete esitamine, vaid loomakasvatust!»

Täna moodustab suure osa registri tööst registri arendamine, uute e-teenuste loomine ning klientideni viimine. Registre osakonnas töötab praegu 14 inimest. Kunagi oli töötajaid 28, mis tähendab, et PRIA on saanud palju riigi raha kokku hoida, kuid samal ajal registripidamist laiendanud. Kui 2005. aastal registreeriti Eestis vaid veiseid, lambaid ja kitsi, siis mõni aasta hiljem lisandusid sead ja hobused ning aastast 2010 mesilaspered.

«Oleme väga tänulikud, et loomakasvatavad kasutavad nii aktiivselt e-teenuseid, sest see võimaldab meil targemalt töötada ning teenuste valikut laiendada kulusid kasvatamata. Loomulikult hoiab see kokku klientide aega, kes kunagi pidid loomade andmed käsitsi paberile kirjutama. Nüüd saame kõik olemasolevad andmed klientidele äriregistrist, rahvastikuregistrist ja loomade

registrist eelkuvada, et loomapidajad ei peaks andmeid iga kord uuesti sisestama. Loomapidajal on vaja sisestada vaid täiendavalt vajalik info. Samuti näitab elektrooniline teenus kohe, kas andmed on õiged või on kuskil mõni apsakas. Näpuvea saab andmete esitaja kohe parandada.»

Miks on vaja loomade registrit?

Kõige olulisem loomade registri poolt kogutava info kasutamise eesmärk on loomade haiguste ning taudide ennetamine ja tõrje. Kui kusagil ilmneb mõni põllumajandusloomadega seotud haiguse märk, siis saab registri info abil riik planeerida tegevusi, et haigus ei leviks. Seda saab teha ainult juhul, kui registri andmed on õiged. Seetõttu tuleb registrile õigel ajal teada anda, kui loom märgistatakse, liigub ühest farmist teise või sureb. Levini sõnul tagab see, et riik teab, kes kus liikus ja kellega kokku puutus. «Paralleel Covid19 kriisiga on, sest praegu püütakse inimestega ju sama teha. Kui teame, kus haigustekitaja liikus, aitab see puhangu puhul tsoone paika panna ja piiranguid seada.»

Registre osakonna juhataja ase-täitja Kristi Võikar lisab, et loomade ja nende asukohtade registreerimine ei ole sugugi ainult suurte põllumajandustootjate pärusmaa. «Meie jaoks on oluline iga Eesti põllumajandusloom, iga siga, lehm ja kana. Meil on täna loomade liikumise kohta täpsem info kui inimeste kohta. Kõige suurem risk ongi, kui olukord kohapeal ei vasta registrile. Kohapealset järelevalvet loomade registri üle teostab Veterinaar- ja Toiduamet, kellelt saame tagasisidet, kui tegelik olukord on registri andmetest erinev.»

Levin lisab, et loomade registri loomist motiveeris niinimetatud hullu lehma töbi. Ka hilisema linnugripi, sigade Aafrika katku ja salmonellapuhangu puhul on register aidanud taude tõrjuda. Registrist on kasu tarbijale, näiteks salmonella puhul saab kutsuda vaevata tagasi haigustekitajaga nakatunud muna, kuna lisaks muudele jälgitavuse nõuetele kannab iga muna ka tootja märgistust. Ka tarbija saab numbrite järgi kindlaks teha, kust müüdav muna pärit on. Muide, registoris peavad olema kõik põllumajandusloomad, olenemata kas neid kasvatatakse söögiks või ei. Loomade andmeid kasutatakse lisaks haiguspuhangute ärahoidmisele ka keskkonnanuuringutes ja teadustöodes.

Loomapidajate tegevuse toetamine aitab andmeid korras hoida

«Andmekvaliteedile on positiivne mõju toetustel, mida saab taotleda loomapidaja, kelle loomad on registris. Registorita ei saaks me olla kindlad, et raha läheb õigesse kohta,» ütleb Võikar. «Toimuvad kontrollid, kus vaadatakse üle looma andmed ja kas need on registrile õigel ajal esitatud. Kui andmete teatamisega on hilinetud, võib toetussumma väheneda või halvimal juhul võib toetusest üldse ilma jääda.»

Nõuded on toetuse liigiti erinevad ja ajas vajadustest lähtuvalt muutuvad. Näiteks ei tohtinud varem piimalehma kasvatamise toetuse puhul kari olla suurem kui 400 lehma, et võimaldada riigil toetada ka pisemaid loomapidajaid. Viimane muudatus võimaldab saartel kasvatatavaid piimalehmakarju toetada ka üle 400 looma puhul. Põllumajandusloomade toetuste puhul on igaks toe-

tuseks ette nähtud teatud summa, mis jagatakse loomade vahel, kellele on toetust taotletud. Lisaks toetatakse ohustatud liikide loomi, keda kasvatatakse eelkõige kultuurilistel ja töu säilitamise eesmärkidel.

Informatsiooni toetuste kohta saab PRIA kodulehelt, samuti jagavad seda aktiivselt liidud, seltsid ja esindusorganisatsioonid. Heal meelel käivad PRIA esindajad registrit ja toetustest rääkimas infopäevadel.

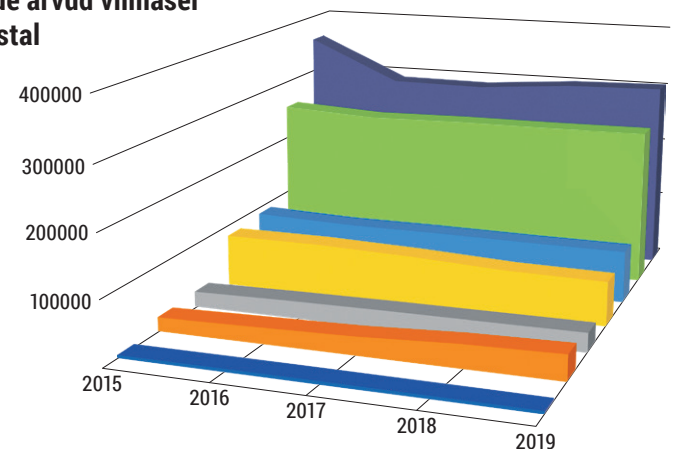
Veise paberpassist saab minevik ja loomisel on erimärgistatud diislikütuse õigustatud isikute register

Täna jõuab üle 90 protsendi loomade andmetest registrisse elektroonselt. «Meie piduriks on seni olnud paberil veisepass, kuid oleme ka sellega jõudmas täiselektroonse lahenduseni. 2021. aastal loodame paberpassid siseriiklikult

liikuvate loomade puhul kaotada, sest need on tülikad ning kulukad. Teine suurem muudatus puudutab hobusepidajaid, kes peavad peagi hakkama registrit teavitama hobuse asumisest tema tallis, kui hobune on seal järjest üle 30 päeva. Sel juhul on täpselt teada, kus hobused asuvad,» räägib Levin.

Tulevikus on plaanis luua register erimärgistatud diislikütuse õigustatud kasutajatele, et niinimetatud «sinine diisel» jõuaks vaid nendeni, kellele see mõeldud on, ehk ainult põllu- ja kalameesteni. «Mõtleme tanklakettidega, kuidas müüki korraldada edaspidi nii, et ainult õigusega isikud seda tüüpi kütust osta saaksid. Maksu- ja Tolliameti andmeil oli «sinise diisli» väärkasutuse risk 2019. aastal 2,18 miljonit ja 2018. aastal 3,4 miljonit eurot. Tahame leida hea lahenduse, et maksimaksja raha ei väärkasutataks, sest see tuleb ju igaihe taskust. Loodav register ei ole mõeldud lihtsalt andmete kogumiseks, vaid peab maksimaksja raha kokku hoidma!»

Loomade arvud viimasel viiel aastal

	2015	2016	2017	2018	2019
Sead	359286	291141	289972	302238	306277
Veised	255971	248014	250939	251551	253479
Piimalehmad	90491	86063	86355	85215	85045
Lambad	84553	84701	80584	73515	71878
Ammlehmad	25153	27868	29532	30386	31370
Mesilaspered	22279	25881	29749	37784	41375
Kitsed	4805	5302	5383	5218	4773